

RECENZIE

New Cultural and Political Perspectives on Serbian-Romanian Relation/ Noi perspective culturale și politice asupra relațiilor sârbo-române

Studiile privind relațiile culturale și politice dintre cele două popoare vecine – sârbii și românii – au constituit de multă vreme subiectul atenției istoriografiilor europene. Un nou impuls pentru o astfel de cercetare este oferit de conceptul de transfer cultural, care oferă noi oportunități de percepere a interferențelor culturilor popoarelor vecine. În ultima vreme, cercetările asupra relațiilor sârbo și iugoslavo – române au primit un nou impuls. Astfel, în aceeași săptămână de la sfârșitul lunii martie 2024, la Belgrad au avut loc două evenimente: promovarea volumului în limba engleză despre relațiile sârbo-române și o conferință științifică la Institutul de Istorie Recentă din Belgrad pe tema „Relațiile și interacțiunile sârbo/iugoslavo-române în secolul al XX-lea”.

„Relațiile frățești (Serbia/Iugoslavia și România) care au persistat de-a lungul istoriei noastre sunt la fel de puternice și astăzi, precum și căsătoria bunicii mele (Regina Maria Karađorđević) și a bunicului (Regele Alexandru I Karađorđević) continuă să fie un simbol al prieteniei sincere dintre România și Serbia. Este important ca fiecare națiune să aibă un prieten adevărat în comunitatea internațională. Ar trebui să lucrăm împreună pentru a ne asigura că aceste legături rămân puternice și că vor fi și mai puternice în viitor. Le datorăm asta strămoșilor noștri, dar și generațiilor viitoare”. Cu aceste cuvinte, prințul moștenitor Aleksandar Karađorđević și-a rotunjit discursul la promovarea volumului de lucrări „Noi perspective culturale și politice asupra relațiilor sârbo-române”, care a avut loc pe 20 martie 2024 la Palatul Regal din Belgrad. Evenimentul a fost salutat și de Excelența sa Silvia Davidoiu, ambasadoarea României în Serbia, cu participarea oamenilor de știință prof. univ.dr. Slobodan

G. Marković, dr. Dragan Bakić, dr. Annemarie Sorescu-Marinković, precum și prof. univ. dr. Ionuț Nistor de la Facultatea de Istorie a Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași. Moderatorul conversației a fost dr. Aleksandra Đurić Milovanović, una dintre redactoarele volumului.

Pe lângă Aleksandra Đurić Milovanović, acest volum a fost redactat și de Jovana Kolundžija, Mircea Măran, Otilia Hedeșan și Christen D'Anca. A fost publicat în 2024 la ediția pentru istoria Europei de Sud-Est a editurii Peter Lang, în colaborare cu Asociația pentru Istoria Balcanică și reprezintă primul volum privind relațiile sârbo-române publicat în limba engleză.

Împărțit tematic în două părți, acest volum de lucrări urmărește să prezinte cititorilor prin intermediul diplomației, istoriei, culturii și artei modalitățile în care s-au împletit legăturile dintre poporul sârb și cel român în secolele XIX și XX.

În prima parte, prin opt lucrări scrise de istorici români și sârbi, sunt prezentate relațiile istorice și diplomatice dintre Serbia și România în secolele al XIX-lea și al XX-lea. Citind prima parte a volumului, putem observa că pentru redactarea acestor articole, pe lângă bibliografia bogată, s-a folosit un bogat material de arhivă, pe baza căruia cercetătorii au oferit analize detaliate și răspunsuri la întrebările puse. Prima lucrare a volumului a fost semnată de Miodrag Milin și Victor Neuman și prezintă ideea de naționalitate în rândul românilor din monarhia austro-ungară, evidențiind implicarea politică a anumitor personalități din Banat și Transilvania. Ivana Spasović și-a dedicat cercetările relațiilor dintre sârbi și români în Granița Militară Bănățeană în perioada de la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70 ai secolului al XIX-lea, în timp ce celelalte șase articole se referă la personalități marcante, importante pentru istoria relațiilor sârbo-române: Felicia Aneta Oarcea a scris despre relațiile româno-sârbe care se reflectă în lucrările lui Vasile Popeangă, în timp ce Srđan Micić a prezentat misiunea lui Boško Čolak-Antić, primul ambasador iugoslav la București. Anđelija Miladinović s-a ocupat de personalitatea Mariei Karadorđević, prințesa română și regina iugoslavă, iar Dragan Bakić și-a prezentat lucrarea despre proeminentul scriitor, diplomat și academician sârb, Jovan Dučić, în rolul de ambasador al Regatului Iugoslaviei în România. Perioada de la 1945 până la începutul anilor șaptezeci ai secolului XX a fost tratată de Vladimir Lj. Cvetković și Nemanja Mitrović, care prezintă relația lui Josip Broz Tito cu premierul român Petru Groza, adică contribuțiile personale ale lui Josip Broz Tito și Nicolae Ceaușescu la relațiile iugoslavo-române la sfârșitul anilor șazeci și începutul anilor șaptezeci ai secolului al XX-lea.

Partea a doua a volumului „Noi perspective culturale și politice asupra relațiilor sârbo-române” este dedicată influențelor și legăturilor sârbilor și românilor în domeniul artei, religiei și literaturii, astfel antologia oferă o

imagine cuprinzătoare asupra schimburilor culturale dintre aceste două popoare. Istoricul de artă Raluca Prelipceanu este autoarea primei lucrări din partea a doua a volumului, care tratează mișcarea pictorilor și a modelelor artistice între Banat și Transilvania în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. „Stefan Tenecki: pictor baroc al sârbilor și românilor” este titlul lucrării Jovanei Kolundžija, care prezintă biografia acestui artist, dar subliniază și importanța acestuia pentru dezvoltarea artei în rândul sârbilor și românilor. Maria Alexandra Pantea și Virginia Popovici au scris despre contribuția la cultura sârbă și română, investigând în același timp rolul orașului Arad ca și centru din care au creat intelectuali sârbi de seamă. Mircea Măran și Aleksandra Đurić Milovanović sunt autorii unei lucrări interesante despre peisajul religios al Banatului și modul în care teologul Vladimir Dimitrijević a influențat asupra consolidării relațiilor dintre bisericile sârbe și române din Banat la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul veacului al XX-lea. Octavia Nedelcu și Gordana Nikoleta-Pejić au scris despre relațiile literare dintre România și Serbia (Iugoslavia) la începutul noului mileniu, concentrându-se pe operele scriitorilor sârbi care au fost traduse în limba română. Autorii au arătat cum astfel de schimburi culturale infelunțează asupra dialogului dintre două popoare vecine. Ultima lucrare din partea a doua a volumului, despre pictura naivă din Uzdin, a fost scrisă de Diana Mihuț, subliniind importanța acestui fenomen pentru păstrarea identității locale și a moștenirii artistice a românilor din Voivodina. După cum am avut ocazia să vedem, mișcarea și schimbul de idei sunt omniprezente în paginile volumului, și nu numai în cadrul relațiilor sârbo-române, ci și în domeniul relațiilor culturale și politice ale acestor două țări cu sud-estul Europei.

Întrepătrunderea politicii și culturii în relațiile dintre sârbi și români se desfășoară de secole, iar odată cu publicarea acestui volum, legăturile dintre cele două popoare continuă să se dezvolte. După cum descrie titlul însuși, noile perspective cu privire la aceste relații ne oferă, pe lângă idei noi, posibilitatea de a privi complexitatea interacțiunilor istorice din diferite unghiuri. Stratificarea și versatilitatea temelor prezentate sunt rezultatul muncii cercetătorilor din domeniile istoriei, antropologiei, filologiei, etnologiei și istoriei artei, care în lucrările lor au lăsat imagini vii ale legăturilor culturale și istorice ale poporului sârb și român. Jovan Dučić este un exemplu excelent de schimb în materie de diplomatie și literatură. Activitatea sa de ambasador al Regatului Iugoslaviei la București a deschis ușa cunoștințelor cu scriitori români de seamă, care au tradus poezia lui Dučić în limba română.

Această ediție în limba engleză permite cititorilor interesați care nu cunosc limba sârbă sau română să-și însușească cunoștințe (noi) privind subiectele menționate și o perspectivă asupra modului în care influențele reciproce au contribuit la conturarea identității și la crearea dialogului cultural. În același

timp, legăturile dintre sârbi și români nu sunt prezentate izolat, ci sunt conectate la un context european mai larg.

Annemarie Sorescu-Marinković a subliniat cu ocazia promovării volumului în Palatul Regal că o carte bună nu este una care dă răspunsuri la toate întrebările, ci mai degrabă una care stimulează curiozitatea și deschide noi întrebări, idei și subiecte. Pentru noi rămâne ca, în timp ce citim lucrările din acest volum, să așteptăm continuarea acestuia, în care cercetătorii interesați vor descoperi noi teme ale relațiilor sârbo-române.

Marija Milinković*

* Bursieră la Institutul de Studii Balcanice al Academiei Sârbe de Științe și Arte, Belgrad. Traducere în limba română a fost realizată de Mircea Măran Ph.D. profesor, cercetător asociat Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia, email: mirceam@live.com.